

KARAMANOĞLU MEHMETBEY
ÜNİVERSİTESİ

Selçuk DURMUŞ

Öğr. Gör., Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, Edirne-Türkiye
Orcid: 0000-0003-4365-7320 / e-Posta: selcukdurmus@trakya.edu.tr

ULUSLARARASI
FİLOLOJİ ve ÇEVİRİBİLİM DERGİSİ
INTERNATIONAL JOURNAL OF
PHILOLOGY and TRANSLATION STUDIES

**MAKALE BİLGİLERİ
ARTICLE INFO**

Geliş Tarihi / Submission Date
04.11.2020

Rapor Tarihleri / Report Dates
Reviewer 1 - 11.11.2020
Reviewer 2 - 12.11.2020

Kabul Tarihi / Admission Date
26.12.2020

e-ISSN
2687-5586

Öz

Bu çalışmada genel anlamda yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretiminin kapsamı ve uygulaması üzerinde durulmaktadır. Genel bilgilendirmeler özel anlamda yabancı dil olarak Rusça öğretimi sürecinde dil bilgisi öğretimi kapsamında örneklendirilmektedir. Yabancı dil öğretiminde edinilen dil bilgisi bilgilerinin etkili yöntem ve uygulamalar ile kalıcı hale getirilmesi önem arz etmektedir. Dil bilgisi öğretimi sürecinde uygulanan yöntem ve alıştırmalar zorlu bir süreç olan yabancı dil öğretiminin başarıya ulaşmasında önemli bir görev üstlenmektedir. Geleneksel dil bilgisi alıştırmalarıyla birlikte kullanılan dilbilgisel oyunlar, teorik bilgilerin uygulama aşamasında etkin kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla yabancı dil derslerinde kullanılan dilbilgisel oyunlar öğrencilerin aktif bir şekilde dil öğrenme sürecine katılmalarını sağlayarak bu zorlu süreci daha eğlenceli ve verimli hale getirmekte ve kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Bu amaçla çalışmanın ikinci bölümünde yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilirken kullanılacak on adet dilbilgisel oyun örneği yer almaktadır. Rusça özelinde hazırlanan bu dilbilgisel oyunlar, bir takım değişiklikler yapılarak farklı dillere de uyarlanabilmesi yönüyle de önem arz etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yabancı Dil Olarak Rusça, Dilbilgisi Öğretimi, Dilbilgisel Oyunlar.

Abstract

This study focuses on the scope and application of grammar teaching in foreign language teaching in general. General information is exemplified with in the scope of grammar teaching in the process of teaching Russian as a foreign language in particular. It is important to make the grammatical knowledge acquired in foreign language teaching permanent with effective methods and practices. The methods and exercises applied in the grammar teaching process play an important role in the success of foreign language teaching, which is a challenging process. Grammar games used in conjunction with traditional grammar exercises enable effective use of theoretical knowledge in the application phase. Therefore, grammar games used in foreign language lessons enable students to actively participate in the language learning process, making this challenging process more enjoyable and productive, and ensuring permanent learning. For this purpose, in the second part of the study, ten examples of grammar games that can be used while teaching grammar in foreign language teaching are included. These grammar games, which are prepared specifically for Russian, are also important in that they can be adapted to different languages by making some changes.

Key Words: Russian as a Foreign Language, Grammar Teaching, Grammar Games.

* Bu makale İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında savunulan “Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretiminde Sözcüksel ve Dilbilgisel Oyunlar” adlı Yüksek Lisans tezinin bir bölümünden türetilmiştir.

GİRİŞ

Yabancı dil öğretiminde dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi dört temel dil becerisinin istenilen seviyede geliştirilmesi, etkili bir dilbilgisi öğretimi gerçekleştirilmesine bağlıdır. Yabancı dilde bu dört temel dil becerisinin ne ölçüde geliştirildiği dilbilgisi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Dilbilgisi kurallarının doğru ya da yanlış kullanılmasına bağlı olarak bu dört temel dil becerisi gelişme göstermektedir. Teorik olarak öğrenilen dilbilgisi kurallarının uygulama aşamasında doğru kullanılabilmesi, tekrara dayalı dilbilgisi alıştırmalarıyla sağlanmaktadır. Dilbilgisel oyunlar da geleneksel dilbilgisi alıştırmalarına ilave olarak sınıf içi bir etkinlik olarak derslerde kullanılmaktadır.

1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE DİLBİLGİSİ

Yabancı dil öğretiminde önemli bir yere sahip olan dilbilgisi öğretimi; konuşma, yazma, dinleme ve okuma gibi dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde etkin bir rol üstlenmektedir. Dilbilgisi, dinleme ve okuma becerisinde duyulan, dinlenen ya da okunan bir bilginin doğru bir biçimde algılanmasına, konuşma ve yazma becerilerinde ise duygu ve düşünceleri belli kurallar çerçevesinde sözlü ve yazılı olarak düzgün ve etkili bir biçimde ifade etmeye olanak sağlar. Dilin dilbilgisel kaynaklarını bilme ve kullanma olarak tanımlanan dilbilgisel yetenek, dilbilgisi öğretimi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Dilbilgisel öge, kategori, yapı ve süreçlerin anlamını el alan dilbilgisel anlambilim ile birlikte geliştirilen dilbilgisel yetenek daha verimli bir dilbilgisi öğretimi gerçekleştirilmesine katkı sunmaktadır (Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni 2009, s. 115, 118). Diğer taraftan dilin zor olarak nitelendirilen birtakım yapılarının anlaşılmasına, dolayısıyla zor ve karmaşık yönlerinin çözümlenmesine ve temelde dilin mantığının anlaşılmasına yardımcı olması yönüyle dilbilgisi, yabancı dil öğretiminde belirleyici rol oynamaktadır (Dalkılıç, 2018, s. 11). Yunanca yazı anlamına gelen *gramma* kelimesinden türemiş olan gramer sözcüğünü Agop Dilaçar (1989) şu şekilde tanımlamaktadır:

“Dilin kullanımında yerleşmiş kurallara göre, dili meydana getiren sesleri, şekilleri, sözcükleri, yapı ve dizi işlem ve yollarını, yöntemlerini, sözcük sınıflarını, çekimlerini, cümledeki görev ve bağıntılarını düzenli olarak inceleyen bilim. Buna göre dilbilgisi aynı zamanda edim ve kılğı bakımından, konuşma ve yazmayı bu incelemeden çıkan kurallara uygun kılma sanatını öğreten bir bilim” (s. 83).

Geniş bir anlama sahip dilbilgisi, kelime bilgisi, biçim bilgisi (morfoloji) ve söz dizimi (sentaks) gibi dilbilimin birçok alt dalıyla yakın bir ilişki içindedir. Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde etkili ve verimli bir dilbilgisi öğretiminin gerçekleştirilmesinde kelime bilgisi,

morfoloji ve sentaks önemli bir yere sahiptir. Dilbilgisi ve kelime bilgisi arasındaki sıkı ilişkiyi örneklerle açıklayan Leyla Çiğdem Dalkılıç (2018) bu durumu şu şekilde özetlemektedir:

“Gramer yapısı bir dilin en önemli ve belli başlı özelliğini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, gramerin kelime bilgisiyle ayrılmaz bir bütünlüğe sahip olduğu unutulmamalıdır. Dildeki gramer unsurlarının uygulama noktasını kelimeler ve kelimeler arasındaki kombinasyon bütünlüğü oluşturduğundan, gramer unsurlarının sözcük içerikleri dikkate alınmadan belirli kılınmaları mümkün değildir” (s. 11).

Yapı bakımından kelimeleri inceleyen morfoloji, kelimelerin aldıkları son ekleri, çekimleri ve bununla birlikte isim, zamir, sıfat vb. dilin kısımlarını incelemesi yönüyle dilbilgisi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Hem kelime bilgisi hem de sözcük türetmeyle ilintili olması yönüyle öne çıkan morfoloji, kelimeleri dil sistemi içerisinde inceleyerek diğer kelime gruplarıyla kurduğu bağlantının anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Örneğin, yalın halde bulunan брар (brat, erkek kardeş) kelimesinin tamlama ve belirtme hali olan –i halinde брара (brata, erkek kardeşi), yönelme durumunda брару (bratu, erkek kardeşe) ya da ismin araç hali olan –ile halinde с браром (s bratom, erkek kardeşle) gibi ismin diğer hallerinde aldığı çekim ve son ek özellikleri üzerinde durarak dilbilgisi öğretiminde açıklayıcı rol üstlenmektedir. Bununla birlikte, anlamlı birimler olan sözcüklerin dilbilgisi kurallarına uygun olarak tümce oluşturacak biçimde bir araya gelme, tümcelerin birbirine bağlanma, üretilme, dönüştürülme vb. kurallarını inceleyen sentaks, morfoloji ve dilbilgisi arasında tamamlayıcı bir görev üstlenmektedir (Dalkılıç, 2018, s. 12-13). Bu yönüyle değerlendirildiğinde dilbilgisi kurallarının bir bütün olarak anlamlandırılması noktasında sentaks, morfoloji ve kelime bilgisi ile eşgüdüm içerisinde çalışarak yabancı dil öğretiminde etkili bir dilbilgisi öğretimi gerçekleştirilebilir. Diğer taraftan iletişim kurma becerisi, birtakım dilbilgisi kuralları çerçevesinde temellendirilmiştir. Fakat sadece bu kuralları ezberleyip öğrenmek, iyi bir yabancı dil öğretimi için yeterli değildir. Bu kurallar çerçevesinde kelime kalıpları, cümle ve daha sonra metin birimleri oluşturmak ideal bir yabancı dil öğretimi için gerekli en temel yapı taşlarıdır. Aksi takdirde öğrenilen yabancı dilde birtakım kuralları ezberleyip öğrenmek dışında dili bir iletişim aracı olarak kullanabilme aşamasına geçmekte bazı sıkıntılar yaşanabilmektedir. Bu yönüyle dilbilgisini bir üstdil olarak tanımlayan Özcan Başkan (2006) bu durumu şöyle açıklamaktadır:

“Bir dilin gramerini anlamak için, gene o dilin kendisini kullanmak yoluyla, ayrı bir gramer dili meydana getirilmiş ve ne yazık ki, bu gramer dili, öğretilecek olan yabancı dilin kendisini bastırmıştır. Böylelikle bu gramer dili, öğretilecek olan bir dilin, yani **öz-dil**’in üzerinde, kendi başına buyruk bir **‘üstdil**’ durumuna geçmiş olmaktadır” (s. 46).

Yabancı dil öğretiminde temel amaç iletişim kurmak olarak belirlendiğinde, dilbilgisi öğretiminde izlenmesi gereken yol, sadece bir takım kurallar dizisinden ibaret olan dilbilgisini öğrenilmesi gereken dilin önüne geçirmemektir. Dilde ilk olarak belli anlamlar içeren göstergeler meydana çıkmış, dilbilgisi kuralları zamanla çoğalan bu göstergeleri belli kurallar etrafında birleştirme görevini üstlenmiştir. Başkan (2006), dilbilgisini bir kurallar dizisi olarak tarif ettikten sonra dilbilgisinin sadece bir rötuş olduğunu, asıl dilin yerini tutamayacağını ve dilbilgisinin bir önsöz değil sonsöz olduğunu ifade etmektedir (s. 49). Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde dilbilgisi öğretimi dilbilimsel, sözsel ve iletişimsel olmak üzere üç temel yeti üzerinden gerçekleştirildiğinde ilgili dilbilgisi kuralları bir anlam kazanacaktır. Dilbilimsel yeti denildiğinde ilgili dilbilgisi konusunu anlama, analiz etme ve bilme, sözsel yeti denildiğinde birtakım dilbilgisi biçimleri çerçevesinde konuşma örneklerini algılama ve kullanma, iletişimsel yeti denildiğinde ise verilen dilbilgisi konusunu kullanarak yazılı ve sözlü metinler oluşturup bunları kavrayıp benimseme ve iletişimde kullanma anlaşılmaktadır (Akişina-Kagan, 2016, s. 133).

Birey herhangi bir yabancı dili öğrendiğinde, iletişim kurmak amacıyla bilinçli olarak ilgili dilbilgisi kuralları çerçevesinde bir takım dil birimlerini bir araya getirir. Hem konuşma hem de yazma becerisinde bu dilbilgisi bilgilerini sıkça tekrar ederek otomatikleşmesini sağlar. Bu otomatikleşmenin sağlanması neticesinde ilgili dil birimlerini nasıl bir araya getireceğini düşünmek yerine, söylemek istediği düşüncelere yoğunlaşır. Bu noktadan sonra dilbilgisi kuralları artık bilinç dışı bir şekilde otomatik olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla belli bir noktadan sonra dilbilgisi kuralları iletişim kurmak için yardımcı konuma geçmektedir. Önemli olan nokta dilbilgisi kurallarını bir amaç olarak değil, tam tersine dilin en temel işlevi olarak yazılı ve sözlü iletişim kurmada yardımcı bir unsur olarak görmektir (Başkan, 2006, s. 49).

Dilbilgisi konuları bazı durumlarda herhangi bir dilbilgisi açıklaması yapılmadan, söz öbekleri ve kalıp olarak öğretilir (Kostomarov-Mitrofanova, 1976, s. 58, 65). Dili öğrenen kişi öğrendiği konunun dilbilgisi ile alakalı olduğunun çoğu zaman farkına bile varmaz. Bu noktadan hareketle dilbilgisinin hangi amaç için kullanılacağına bağlı olarak her hangi bir dilbilgisi konusu öğretildiğinde anlamdan ve fonksiyondan biçime ya da tam tersi olarak biçimden anlam ve fonksiyona doğru olmak üzere iki yöntem kullanılabilir (Kryuçkova-Moşçinskaya, 2009, s. 170). Birinci yöntemde öncelikle ilgili dilbilgisi konusunun ne tür bir anlam ve fonksiyon içerdiği, diğer bir deyişle kullanım alanı öğrenildikten sonra ilgili biçim yani kurallar verilmektedir (Novikova-Sçyova, 2012, s. 51). Örneğin Rusçada ismin bulunma hali olan –de hali bir nesnenin nerede bulunduğunu ifade etmek için kullanılabilir açıklamasının ardından ilgili

ekler yani biçim verildiğinde ilk etapta anlam ve kullanıma odaklanılmaktadır. İkinci yöntem de ise tam tersi bir durum söz konusudur. İlgili biçim verildikten sonra kullanım alanları ve fonksiyon verilmektedir.

1.1. Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretiminde Dilbilgisi Öğretimi

Yabancı dil olarak Rusça öğretiminde dilbilgisi konuları, eğitim-öğretim programı içerisinde genel anlamda homojen bir biçimde verilmektedir. Daha ilk derslerden itibaren isimler, zamirler, zarflar, olumlu-olumsuz cümle kalıpları bir arada sunulur. Elbette tüm bu konular kısıtlı bir yoğunlukta verilmektedir. Böyle bir yöntem tercih edilmesindeki amaç belli kalıplar içerisinde en kısa sürede iletişim kurma becerisi kazandırmaktır. Aynı durum özel bir dilbilgisi konusu işlendiğinde de geçerlidir. Örneğin ismin halleri konusu işlendiğinde, iletişim kurmada önem arz eden kullanımlar öncelikli olarak verilmektedir. Sonrasında ise konunun diğer yönleri ele alınmaktadır. Söz gelimi ismin bulunma hali olan –de halinde öncelikle в (v) ve на (na) edatlarıyla birlikte “üniversitede (в университете-v universitete)” nesnelerin nerede olduklarını ifade etmek öğretilir. İlerleyen haftalarda ise “şubat ayında (в феврале-v fevrale), dersin başında (в начале урока-v naçale uroka)” gibi kalıpları kullanarak zaman birimi ifade etmek ya da “erkek kardeşim hakkında (о брате-o brate)” anlamında kullanılan “o” edatıyla birlikte başka bir yapı daha öğretilir. İlgili dilbilgisi konusu eş merkezli devamlılık biçiminde verilir ve zaman içerisinde giderek derinleşen ve genişleyen bir öğretim modeli tercih edilir (Novikova-Sçyova, 2012, s. 52). Örneğin başlangıç seviyesinde zaman ifade etme “bugün (сегодня-segodnya), yarın (завтра-zavtra), dün (вчера-vçera)” gibi zaman zarflarının master biçimleriyle; şubatta, gençlikte gibi yapılarla ismin bulunma hali olan –de halinde; “pazartesi günü (в понедельник-v ponedelnik)” gibi ismin belirtme hali olan –i halinde verilmektedir (Kryuçkova-Moşçinskaya, 2009, s. 171). Özellikle başlangıç seviyesinde, öğrencileri yoğun dilbilgisi kurallarına boğmadan adım adım öğretme tercih edilir ve böylelikle kısa bir süre içerisinde öğrenilen dilde yazılı ve sözlü iletişim becerisi kazandırılır.

Yabancı dil öğretiminde dilbilgisi öğretimi denildiğinde, verimli dilbilgisi becerisi ve formül dilbilgisi becerisi olmak üzere iki tip dilbilgisi becerisi kazandırmak önemlidir (Lebedinski-Gerbik, 2011, s. 293). Verimli dilbilgisi becerisi sentaks ve morfoloji yönünden doğru dilbilgisi bilgisini seçme ve kullanmayı ifade etmektedir. Bu beceri ilgili dilbilgisi biçimlerini, yani çekim eklerini, öneki ve soneki, cümle kurma yapılarını ezberleme ve hatırlama yoluyla oluşturulmaktadır. Formül dilbilgisi becerisi ise bu yapıları tanıma ve anlama olarak değerlendirilmektedir. Bu beceri; cins, sayı, tür, ismin hali gibi bir takım dilbilgisi konularını anlam çıkarma yoluyla oluşturulmaktadır. Her iki dilbilgisi becerisinin temelinde biçim ve

fonksiyon arasındaki ilişki önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla biçim içerdiği fonksiyonu, fonksiyon ise ilgili biçimi çağrıştırmaktadır (Lebedinski-Gerbik, 2011, s. 293). Bu dilbilgisi becerilerinin oluşturulması, ilgili dilbilgisi biçiminin bilinmesi, sentaks ve morfolojik açıdan kullanım özelliklerinin ve anlamlarının öğrenilmesine bağlıdır. Dolayısıyla bilgi temelinde beceri oluşturulması, yabancı dil öğretiminde iletişim odaklı dilbilgisi öğretimi gerçekleştirilmenin özünü oluşturmaktadır.

Ünlü Rus dilbilimci Lev Vladimiroviç Şçerba (2004) yabancı dil öğretiminde dilbilgisi öğretimine aktif ve pasif dilbilgisi kavramlarını dâhil etmiş ve bu iki kavramı şöyle tanımlamıştır: “Pasif dilbilgisi, ilgili dilde art arda gelmiş unsurların anlamlarını ve fonksiyonlarını onların biçimlerinden, yani dış yönlerinden yola çıkarak inceler. Aktif dilbilgisi ise bu biçimlerin kullanımlarını inceler” (s. 333). Diğer bir deyişle pasif dilbilgisi okuma ve dinleme becerilerinde ilgili dilde duyulan ya da okunan bilgilerin işlenmesinde ortaya çıkmaktadır. Aktif dilbilgisi ise konuşma ve yazma becerilerinde biçimlerin nasıl kullanılmalrı gerektiğini belirlemede ortaya çıkmaktadır (Kryuçkova-Moşçinskaya, 2009, s. 173). Örneğin, pasif dilbilgisi olarak –omy/emy (omu/emu) –y/ю (u/yu) çekim eklerinin ismin yönelme hali olan –e hali erkek-nötr cins tekil sıfat ve zamir-isim çekim eki olduğu bilinir. Bu bilginin aktif dilbilgisi yönü ise bu ekleri ne zaman ve nasıl, hangi duygu ve düşünceleri ifade ederken kullanılması gerektiğini bilme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bir takım pasif dilbilgisi kurallarını öğrenmek hiçbir zaman tek başına yeterli olmayacaktır. Bu pasif bilgileri aktif hale getirmek için yazılı ve sözlü iletişim becerilerinde nasıl bir araya getirilmesi gerektiğinin bilinmesi de son derece önemlidir.

Aktif-pasif dilbilgisi terimleriyle birlikte dilbilgisini aktif ve pasif olarak öğrenme de dilbilgisi öğretiminde göz önünde bulundurulmaktadır. Dil öğretimi boyunca bazı dilbilgisi bilgileri aktif bir biçimde öğretilirken bazı dilbilgisi bilgileri ise pasif konumda kalarak ilerleyen dönemlerde aktif bir şekilde öğretilmektedir. Pasif öğrenmede hem ilgili dilbilgisi konusunun biçimi ve fonksiyonu anlaşılmalı hem de ilgili konuyla alakalı örnek bir cümle ezberlenmelidir. Aynı zamanda ilgili dilbilgisi konusuna dinleme ve okuma metinlerinde sık sık yer verilmelidir (Lebedinski-Gerbik, 2011, s. 294). Örneğin, tanışmada kullandığımız как вас зовут? (Kak vas zovut) Меня зовут Сельчук (Menya zovut Selçuk) yapısı herhangi bir dilbilgisi açıklaması yapılmadan sözcük temelinde pasif olarak verilir ve öğretilir. Dil öğrenmenin ilerleyen aşamalarında ismin belirtme hali olan –i hali öğretildiğinde ise bu pasif dilbilgisi öğretimi artık aktif dilbilgisi öğretimi aşamasında tekrar edilir. Aktif dilbilgisi öğretimine örnek olarak ise

iyelik zamirlerinin isimlerle birlikte kullanılması verilebilir. İsimlerin cinsleri öğretildikten sonra ilgili kurallar çerçevesinde iyelik zamirleri de aktif bir şekilde kurallarıyla birlikte öğretilir.

1.2. Dilbilgisi Öğretiminde Kullanılan Yöntemler

Dilbilgisi öğretimi temelde, dilsel yapıların gündelik hayatta hem yazılı hem de sözel olarak doğru bir biçimde kullanılmalarını sağlamaya yönelik olarak gerçekleştirilmektedir (Dilber, 2015, s. 379). Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde dilbilgisi öğretimi gerçekleştirirken farklı yöntem ve teknikler kullanmak öğrenme-öğretim sürecini zenginleştirmektedir. Dilbilgisi öğretiminde kullanılacak bazı teknikler şu şekilde sıralanabilir:

Görsellik: Dilbilgisi öğretiminde sıklıkla başvuru alan bir tekniktir. Çeşitli dilbilgisi konularının daha iyi anlaşılmasını sağlamak için tablo, şema, resim ya da sunumlardan faydalanılır. Özellikle Rusçayla anadilin ayrıldığı noktalarda daha faydalı olmaktadır (Novikova-Sçyova, 2012, s. 52). Örneğin, bir yere giderken kullandığımız yapı olan в университет (v universitet) ismin belirme hali olan –i hali ile bir yerde bulunduğumuzu ifade ederken kullandığımız yapı olan в университете (v universitete) ismin bulunma hali olan –de halinin kullanımlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamak için görsellikten faydalanılır. Dilbilgisi öğretiminde görsellikten faydalandığı zaman öğrencilerden, bazı çıkarımlar yaparak ilgili dilbilgisi konusunun kurallarını ve kullanımlarını anlama ve pekiştirmeleri beklenmektedir.

Bağlam: Dilbilgisi öğretiminde kullanılan diğer bir teknik ise bağlamdır. Bu tekniğin kullanılmasında metin önemli bir yer tutmaktadır (Novikova-Sçyova, 2012, s. 53). İlk önce metnin içerdiği anlam anlaşıldıktan sonra çeşitli anlamları ifade etmede kullanılan dilbilgisi biçimleri verilir. Dolayısıyla ilgili dilbilgisi kuralı bir bağlam çerçevesinde incelenir ve anlatılır. Belli başlı dil birimlerinin içeriğini net bir şekilde gösteren şartlara yoğunlaşmayı sağlayan bağlam tekniğinde anlamdan biçime doğru gidilir.

Konuşma örnekleri: Dilbilgisi öğretiminde sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Konuşma örnekleri deyince cümle, cümle kalıpları ya da monolog ve diyalog aracılığıyla ilgili dilbilgisi konusunun sözlü iletişim becerisinde kullanımı anlaşılmaktadır. Bu teknikle ilgili dilbilgisi konusu çerçevesinde öğrencinin, verilen konuşma örnekleri temelinde yeni cümleler ya da diyaloglar kurması beklenmektedir. Dolayısıyla bu teknikle, verilen konuşma örnekleriyle benzer başka cümleler, cümle kalıpları ya da diyaloglar kurarak ilgili dilbilgisi konuları ve kurallarının, dilin bir iletişim aracı olarak kullanılmasına katkı sunulmaktadır. Örneğin başlangıç seviyesinde öğrenilen Это мама (Eto mama) Это стол (Eto stol) cümle kalıplarına ilerleyen aşamalarda iyelik zamirlerinin öğrenilmesiyle beraber Это моя мама (Eto moyaya mama) Это мой стол (Eto moy stol) gibi cümleler kurmak suretiyle dilbilgisi öğretimi geliştirilmiş olur. Öğretmen

dilbilgisi konusunun anlamını ve kullanımını açıklayarak verilen konuşma örnekleri çerçevesinde öğrenciden benzer yapılarda cümleler kurmasına yardımcı olur (Lebedinski-Gerbik, 2011, s. 294).

Kelime yoluyla öğretim: Bazı durumlarda dilbilgisi, bir kurallar dizisi olarak değil ayrı bir dil kullanımı olarak verilir. Bu durumda herhangi bir analiz ya da alıştırmaya gerek duyulmadan ezber yoluyla bir kelime kalıbı ve kullanım olarak öğretilir. İlerleyen aşamalarda tekrar ilgili konuya dönülür ve kural temelli dilbilgisi açıklamaları yapılır. Örneğin Rusça öğretilmeye başlanan ilk günlerde kalıp biçiminde слушайте (sluşayte, dinleyiniz) читайте (çitayte, okuyunuz) gibi fiillerin emir kipi kullanımları, вечером (veçerom, akşamleyin), утром (utrom, sabahleyin) gibi zaman ifade eden kalıplar, до свидания (do svidaniya, görüşürüz), приятного аппетита (priyatnogo appetita, afiyet olsun) gibi günlük konuşma diline ait birçok kalıp ifade öğretilir. Özellikle başlangıç seviyesinde belli başlı konuşma kalıplarının öğretilmesini kolaylaştırması yönüyle Rusça öğretmek için hazırlanmış kitaplarda sıkça kullanılan bir yöntemdir.

Bu tekniklerin dilbilgisi öğretiminde belirlenen hedeflere ulaşılmasını sağlamaları için belli bir yöntem çerçevesinde kullanılması gerekmektedir. Bu yönüyle bakıldığında yabancı dil öğretiminde dilbilgisi öğretimi tümevarım ve tümünden gelim olmak üzere iki yöntem kullanılarak yapılır. Ömer Demircan (2013) tümevarım kavramını şu şekilde açıklamaktadır: “Gerek deneyler yoluyla gerekse gözlemlerle elde edilen bilgilerden bir genelleme yapmaya, bir sonuca varmaya, ya da örneklerden gidilerek bir kural çıkarmaya “tümevarım” denir” (s. 109). Özelden genele doğru bir öğretim modeli olan tümevarım aslında bir bilgi işleme yoludur. Bu yöntemde ilgili dilbilgisi kurallarını birkaç örnekte öğrenen öğrenci öğrendiği kuralı aynı biçimiyle farklı durumlarda da kullanmaktadır. Kuralın bir tür açılımı olarak değerlendirilen tümevarım yönteminde öğretmen, kelime ya da cümle kalıbı örnekleriyle dilbilgisini öğretir ve öğrenci bu örnekler temelinde ilgili kuralı anlar. Bu yöntemle birlikte öğrenci çoğu zaman kuralı kendi başına anlamaya çalışarak bireysel bir dil düşünce ve tahmin yeteneği geliştirmekte, problem çözme ve modelleri tanımakta ve aktif bir biçimde öğretimin bir parçası olmaktadır. Diğer taraftan çok çaba ve zaman gerektirmesi, öğrencinin yanlış anlamasına zemin hazırlaması, bu tarz bir yöntemle dil öğrenmekte zorlanan öğrencileri zorlaması bakımından bazı olumsuz yönleri de bulunmaktadır (İosifovna, 2014, s. 86- Widodo, 2006, 128).

Demircan (2013) tüm dengelim kavramını ise şu şekilde açıklamaktadır: “İlk başta kuralın veya sonucun bildirilmesi, ondan sonra da bu kuralın örneklere uygulanması, deneylere ya da gözlemlere başvurularak doğruluğunun saptanması kanıtlanması yoluna “tüm dengelim” denir”

(s. 110). Tümevarım yönteminin aksine genelden özele doğru bir öğretim modeli olan tümdengelim yönteminde ilk önce ilgili dilbilgisi konusunun kuralları verilir, daha sonra verilen kuralların öğrenilip pekiştirilmesini sağlamak için dilbilgisi alıştırmaları yapılır. Teori ve kuraldan uygulamaya doğru bir yönelim vardır. Bu uygulamalar çözümleme (analiz) ve birleştirme (sentez) yoluyla gerçekleştirilir (Demircan, 2013, s. 110). Dilbilgisi kuralları analiz edilerek ezberlenmeye çalışılır, daha sonra sentez edilerek uygulanır. Tümdengelim yönteminde dilbilgisi kuralları alıştırmalarla çok tekrar edilerek öğretilmeye çalışılır. Örneklerle desteklenen dilbilgisi kuralları kısa, net ve anlaşılır olmalı ve kuralın analiz edilme sürecinde öğrencinin ilgisini ve dikkatini çekmelidir (Widodo, 2006, s. 126). Tümdengelim yöntemiyle zamandan tasarruf edilir, uygulama ve kullanıma hemen geçilebilir, analitik bir düşünme becerisine sahip öğrencinin kendisinden ve bilgisinden emin olmasını sağlar. Bu olumlu yanlarının yanında tümdengelim yönteminin birtakım olumsuz yönleri de vardır. Ezbere ağırlık vermesinden dolayı gözlem, örnek ve deney yapılamamakta, dolayısıyla zihinsel tembelleğe neden olabilmektedir. Ya da dersin başında dilbilgisi kurallarından bahsedilmesi öğrencilerin korkuya kapılmasına neden olabilir, öğretmen merkezli bir yöntem olması yönüyle öğrenciler ancak uygulama aşamasında öğrenmede aktif bir rol almaktadır, yeni konunun verilmesinde açıklamalar diğer biçimlerden daha az akılda kalmaktadır (İosifovna, 2014, s. 86-Widodo, 2006, s. 127).

Görüldüğü üzere her iki yöntemin de kendi içerisinde barındırdığı hem olumlu hem de olumsuz yanları vardır. Hangi yöntemin daha iyi ve etkili olduğunu belirlemek kolay değildir. Dil öğrenen kişilerin yaş durumu, ne kadar bir zaman diliminde ilgili konunun öğrenilmesinin planlandığı, öğrencilerin dil öğrenme alışkanlıkları ve öğretimin sonunda ulaşılmaması beklenen hedeflerin neler olduğu gibi bir takım etkenler göz önünde bulundurularak uygun bir yöntem tercih edilir. Özellikle farklı öğrenme becerilerine sahip öğrencilerin bir arada olduğu sınıflarda iki yöntem bir arada kullanılarak da verilebilir. Bu durum bazen dilbilgisi konusunun yapısına bağlı olarak da tercih edilebilir. Bazı dilbilgisi konuları tümevarım yöntemiyle bazıları ise tümdengelim yöntemiyle daha iyi öğretilmektedir. (Widodo, 2006, s. 129). Genel anlamda hem tümevarım hem de tümdengelim yönteminde dilbilgisi öğretimi basitten karmaşığa doğru gidilerek öğretilmektedir. İlgili dilbilgisi konusu kendi içerisinde bazı bölümlere ayrılır ve konular belli bir düzen içerisinde sırasıyla işlenir. Örneğin Rusça ismin halleri konusu öğretilmeye başlandığında genelde ilk önce ismin bulunma hali olan –de hali öğretilir, çünkü diğer tüm ismin halleri içerisinde görece öğrenmesi daha kolaydır. İsmi –de hali de kendi içerisinde bölümlere ayrılarak öğretilir. Öncelikle tekil isimlerde öğretilir. İlk kullanım olarak bir nesnenin ya da bir kişinin nerede olduğunu belirtmek isterken в (v) ve на (na) edatlarıyla

kullanımı, bir sonraki aşamada “o” edatıyla -hakkında anlamıyla- kullanımı öğretilir. При (pri) edatıyla ismin –de hali kullanımı ise çok sonra öğretilir, çünkü bu kullanım daha çok ileri seviyelerde gazete metinlerinde kullanılmaktadır. Dolayısıyla basitten karmaşığa doğru bir dilbilgisi öğretiminin tercih edilmesi yaygın bir model içerisinde öğretmeyi de amaçlamaktadır. Bu sayede ilgili dilbilgisi konusu sürekli pekiştirilerek aşama aşama öğretilmektedir.

1.3. Dil Seviyelerine Göre Dilbilgisi Öğretimi

Yabancı dil olarak Rusça öğretiminde dilbilgisi öğretimi denildiği zaman göz önünde bulundurulması gereken önemli hususlardan bir tanesi de dil seviyelerine uygun olarak dilbilgisi öğretimi gerçekleştirmektir. Rusça öğretimi için farklı dil seviyelerine göre hazırlanmış kitaplarda dilbilgisi konuları ilgili dil seviyesine göre belli bir sistem içerisinde sunulmaktadır. Bu sayede öğrenci seviyesine uygun olarak öğrenmesi gereken tüm dilbilgisi konularını dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerilerini geliştirerek eş güdümlü içerisinde öğrenir. Yabancı dil olarak Rusça öğretiminde dilbilgisi konuları dil seviyelerine uygun olarak şu şekilde sunulabilir:

A1 düzeyi (Temel dil kullanımı, Giriş ya da keşif düzeyi) Элементарный уровень (ЭУ, Elementarnyy uroven) ALTE Düzey 1 Waystage user, (KET): Bu seviyede tüm dilbilgisi konularıyla ilgili temel bilgiler sunulur. Dili henüz keşfetme aşamasında olan öğrenci için bu seviyede Rusça dilbilgisi konuları ve isim, sıfat, zamir, zarf, fiil vb. dilin kısımlarıyla ilgili en temel konular, dilin dilbilgisi mantığını çözme ve dili bu seviyeye uygun olarak iletişimde kullanma açısından belirli bir sınırlılık içerisinde verilir. Örneğin Rusçada yalın hal dışında ismin halleri; belirtme (-i hali), tamlama (-in hali), yönelme (-e hali), araç (-ile hali) ve bulunma (-de hali) olmak üzere beş grupta incelenir. Bu seviyede tüm ismin halleri sadece isim tekil çekim ekleri verilerek öğretilir. İsim çoğul ve sıfat tekil/çoğul kullanımları A2 seviyesinde öğretilmektedir. Sıfatlar konusuna bakıldığında ise cins ve sayı uyumu açısından sıfat ve isimlerin ismin yalın halde kullanılması ve рад (rad, memnun olma), болен (bolen, hasta olma), должен (doljen, bir şeyi yapma zorunda olma ya da bir şeyin gerekli olması), занят (zanyat, meşgul olma) gibi sınırlı birkaç kullanımla da olsa, kısa sıfatların isim cümlesi olarak kullanılmasıyla ilgili bir temel oluşturulmaktadır.

A2 düzeyi (Temel dil kullanımı, Ara düzey ya da iletişimden kopmama) Базовый уровень (БУ, Bazovyy uroven) ALTE Düzey 1 Waystage user, (KET): A1 seviyesinde Rusça dilbilgisi sistemiyle ilgili temel düzeyde bilgi sahibi olunduktan sonra, A2 seviyesinde dilbilgisi öğretiminde artık ileri bir aşamaya geçilmektedir. Bu seviyede aşamalı olarak ilk önce sıfat tekil, daha sonra isim ve sıfat çoğul çekimleri öğretilerek ismin halleri konusunda çekim ekleri öğretimi ve kullanımı seviyeye uygun olarak tamamlanmış olur. Sayılar konusuna bakıldığında

ise A1 seviyesinde öğrenilen 1,2,3 gibi miktar sayıları ve первый студент (perviy student, birinci öğrenci), вторая комната (vtoraya komnata, ikinci oda) gibi sıra sayılarının ismin yalın halde cins ve sayı uyumu gerektiren kullanımlarına ilave olarak sıra sayılarının ismin beş halinde aldıkları çekim ekleri de öğretilerek konu biraz çeşitlenmektedir. Öğrenci bu seviyede öğretilen hemen hemen tüm dilbilgisi konularıyla ilgili A1 seviyesinde görüldüğü şekliyle bilgi sahibidir, dolayısıyla bu seviyede dilbilgisi öğretimi daha önce öğrenilen konuların çeşitlendirilmesinden ibarettir. Bazı basit yapıları doğru kullanabilirken sistematik olarak temel hatalar yapar. Örneğin, zamanları karıştırabilir, fakat çoğunlukla söylemek istediği şey açıktır.

B1 düzeyi (Bağımsız dil kullanımı, Eşik düzey) Первый Сертификационный уровень (ТРКИ-1, TORFL-1, Perviy sertifikatsionnyy uroven) ALTE Düzey 2 Threshold, (PET): Bu seviyede dilbilgisi bilgisi oldukça ileri seviyededir. Rusçada sıfat fiiller ve zarf fiiller konusu ilk kez bu seviyede öğretilmeye başlanır. Diğer taraftan ismin halleri konusunun öğretilmesi kullanım yönünden çeşitlilik kazanmıştır. Karşılaştırma ve üstünlük sıfatlarının kullanımı yine bu seviyede öğretilmektedir. Daha alt seviyelerde öğrenilen потому что (potomu çto, çünkü), поэтому (poetomu, bu nedenle), который (kotoriy) gibi bağlaçlara ilave olarak перед тем как (pered tem kak), после того как (posle togo kak), для того чтобы (dlya togo çto) gibi seviyeye uygun bağlaçların kullanımlarının öğretilmesiyle beraber cümleleri farklı bir biçimde kurarak düşünceleri daha rahat bir şekilde ifade edilebilmektedir. İletişimde yanlışlar vardır, fakat anlatmak istediği şey açık ve nettir.

B2 düzeyi (İleri düzey/bağımsız kullanıcı düzeyi) Второй Сертификационный уровень (ТРКИ-2, TORFL-2, Vtoroy sertifikatsionnyy uroven) ALTE Düzey 3, Independent, (FET): Bu seviyede olan bir öğrenci dilbilgisi açısından iyi bir yetkinliğe sahiptir. Dilbilgisi öğretimi ve pekiştirilmesi, daha çok metin düzeyinde ve dört beceriyi geliştirmeye yönelik gerçekleştirilmektedir. Dilbilgisi konusu olarak öğrenilmeyen konu kalmamıştır. Bu noktadan sonra dilbilgisi, seviyeye uygun olarak öğrenilen özellikle fiil temelli kelime öğrenimiyle bir ilerleme kaydetmektedir. Örneğin bu seviyede öğrenilen бояться (boyatsya, korkmak), пугаться (pugatsya, korkmak), опасаться (opasatsya,), избегать (izbegat, korkmak/çekinmek), стесняться (stesnyatsya, çekinmek/korkmak) gibi fiillerin ismin halleri konusuyla ve semantik açıdan birbiriyle ilişkisi ve kullanımı üzerinde durulmaktadır. Yanlış anlamalara yol açabilecek hatalar yapmaz, nispeten yüksek düzeyde bir dilbilgisel kontrol vardır.

C1 düzeyi (Yetkin dil kullanımı, Özerk düzey) Третий Сертификационный уровень (ТРКИ-3, TORFL-3, Tretiy sertifikatsionnyy uroven) ALTE Düzey 4, Component, (CAE): Dört yıllık bir Rus dili ve edebiyatı lisans eğitimi sonucunda ulaşılmaması beklenen bu seviyede, kişinin

dilbilgisi açısından bakıldığında anadili Rusça olan bir bireye yakın seviyede olması hedeflenmektedir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde kişi, Rusça konuşulan bir iş ortamında gazeteci, redaktör, dilbilimci, çevirmen ya da yönetici asistanı olarak profesyonel bir iş ortamında çalışabilecek seviyede dilbilgisine hâkim olabilmektedir (Şçukin, 2003, s. 58). Dinleme, okuma, yazma ve konuşma gibi dört temel dil becerisinde dilbilgisi açısından herhangi bir sorun yaşamadan kendini ifade edebilmektedir. Sürekli yüksek düzeyde dilbilgisel doğruluk sağlamakla birlikte nadiren de olsa fark edilmesi zor olan bazı yanlışlar yapabilir. Dilbilgisi konuları açısından bakıldığında читать (çitat, okumak), думать (dumat, düşünmek), писать (pisat, yazmak), помнить (pomnit, hatırlamak), смотреть (smotret, izlemek) gibi fiillerin örnek olarak kazandıkları yeni anlamları ve bunların yazılı ve sözlü iletişimde kullanılmaları kapsamlı bir şekilde öğretilmektedir. Bu eğitimi alan kişi, neredeyse hiç dilbilgisi hatası yapmadan yazılı ve sözlü iletişim kurabilmektedir.

C2 düzeyi (Yetkin dil kullanımı, Ustalık düzeyi) Четвёртый сертификационный уровень (ТРКИ-4, TORFL-4, Çetvyortiy Sertifikatsionniy uroven) ALTE Düzey 5, Good User, (CPE): Ana dili Rusça olan bir birey ile aynı seviyede dilbilgisi bilgisine sahip olunan bu seviyede, kişi herhangi bir dilbilgisi hatası yapmadan dili kullanabilmektedir. Öyle ki dikkati başka konularda olsa bile karmaşık dil kullanımında sürekli olarak dilbilgisel kontrol sağlar. Rus dili ve edebiyatı alanında yüksek lisans mezunu olduktan sonra ulaşılabilecek olan bu seviyede Rus dili uzmanı olarak profesyonel iş hayatında çalışma imkânına sahip olunabilir (Şçukin, 2003, s. 59).

1.4. Dilbilgisi Öğretiminde Kullanılan Alıştırma Örnekleri

Dilbilgisi konularının, kurallarının ve kullanım alanlarının açıklanmasının ardından uygun alıştırmalarla uygulama yapılarak hem konuşma hem de yazma becerisinin geliştirilmesi, dilbilgisi öğretiminin en son aşaması olarak değerlendirilmektedir. Bu aşamada öğrencilerin, edindikleri dilbilgisi bilgilerini yazma ve konuşma etkinliklerinde kullanmaya çalışarak dilbilgisi becerilerinin oluşturulması hedeflenmektedir. Bazı dilbilgisi alıştırmaları, ilgili dilbilgisi konusunun kurallarını ezberletip uygulamaya yönelik iken bazıları ise kullanım alanlarının öğretilmesine yönelik olmaktadır. Bazıları ise konuşma becerisinde ilgili dilbilgisi kuralları ve kullanım alanlarının pekiştirilmesine yönelik olmaktadır. Bu yönüyle değerlendirildiğinde tüm dilbilgisi alıştırmaları, hazırlık ve konuşma alıştırmaları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Hazırlık alıştırmalarında hem ilgili dilbilgisi konusunun ve kurallarının anlaşılması, hem de bu kuralların ezberlenerek öğrenilmesi hedeflenmektedir. Hazırlık alıştırmaları kendi içerisinde

taklit, değiştirme ve dönüştürme alıştırmaları olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Maslıkovo vd., 2004, s. 32).

Taklit alıştırmaları: Bu alıştırmalar dilbilgisi konusunun anlaşılması ve kuralların ezberlenip hatırlanmasına yöneliktir. Kullanılacak dilbilgisi yapısı alıştırmanın içerisinde vardır, herhangi bir değişiklik yapmadan tekrarlanmak suretiyle ezberlenip öğretilmesi hedeflenmektedir. Alıştırmalar, ilgili dilbilgisi konusunun yer aldığı örnek bir cümlenin dinlenmesi ve tekrar edilmesi, öğretmenin ardından farklı biçimlerin zıt yönlü tekrarı ya da dilbilgisi konusunun yer aldığı metnin tamamının ya da bir bölümünün dilbilgisi kullanımlarının yer aldığı kısımların altı çizilerek kopya edilmesi şeklinde farkı şekillerde yapılır. Taklit alıştırmalarına şu alıştırmalar örnekleri verilebilir: (Maslıkovo vd., 2004, s. 32-33).

- Öğretmenin ardından... Tekrar ediniz.
- Cümleleri solo, koro ya da ikili olarak tekrar ediniz.
- Aşağıdaki cümleleri tekrar yazınız.
- Sizi duymayanlar için tekrar ediniz.
- Arkadaşınızın söylediği cümlenin doğru ya da yanlış olduğunu onaylayınız.
- Arkadaşınız söylediği cümleye karşı şaşkınlık, güven, hayal kırıklığı gibi duyguları belirten ifadelerle cevap veriniz.
- Kelime, kelime öbeği ya da cümle ekleyerek tekrar ediniz.

Değiştirme alıştırmaları: İlgili dilbilgisi konusunun pekiştirilmesini, benzer durumlarda aynı dilbilgisi yapılarının kullanılmasının otomatikleştirilmesini sağlamaya yönelik alıştırmalardır. Bazen, örnekteki kelime yapısının değiştirilmesine yönelik olarak kelime öğretimiyle birlikte gerçekleştirilir. Bu tip alıştırmalarda kullanılması gereken bazı bilgiler örnek olması için kopya olarak verilebilir. Değiştirme alıştırmalarına şu alıştırmalar örnek olarak verilebilir: (Maslıkovo vd., 2004, s. 34-35).

- Örnek tablodan yardım alarak cümleler kurunuz.
- Verilen kelimelerden cümleler kurunuz.
- İlgili dilbilgisi biçimini kullanarak parantez içindeki kelimeleri çekimleyiniz.
- Örneği kullanarak sorulara cevap veriniz.
- Örnekteki gibi cümleyi tamamlayınız.
- Tabloyu kendi örneklerinizle tamamlayınız.
- Örneğe bakarak nasıl soru sorulması gerektiğini açıklayınız.

Dönüştürme alıştırmaları: Verilen örnek çerçevesinde dilbilgisi biçiminin, yapısının ya da sözcüklerin sıralarının değiştirilmesine yönelik alıştırmalardır. İlgili dilbilgisi konusu

çerçevesinde verilen bilginin değiştirilmesi, kısaltılması, genişletilmesi ya da birleştirilmesi şeklinde de olabilirler. Dönüştürme alıştırmalarına şu alıştırma örnekleri verilebilir: (Maslıkovo vd., 2004, s. 36-37).

- Verilen bilgiyi farklı şekilde yeniden söyleyiniz.
- ... 'e dikkat ederek cümleyi tamamlayınız.
- Basit cümleleri bağlaçlarla birleşik cümle yapınız.
- İsteğe, davete, öneriye ya da eleştiriye cevap veriniz.
- Farklı bir dilbilgisi yapısı kullanarak durumu değiştiriniz.
- Size söylenen bilgiden bir çıkarım yaparak şaşkınlık, üzüntü, sevinç, mutluluk bildiren bir cümle kurunuz.
- Diyalogda boş bırakılan yerleri tamamlayınız.

Konuşma alıştırmaları: Bu tip alıştırmalarda temel amaç, öğrenilen dilbilgisi konusunu iletişim kurarken kullanmayı sağlamaktır. Dolayısıyla ilgili dilbilgisi konusuyla alakalı kuralların konuşma becerisinde sık sık pekiştirilmesi yoluyla dilbilgisi öğretiminin pratik yönünü harekete geçirmektedir. Bu alıştırmalar izlenen bir filmin ya da videonun ardından, dinlenen bir ses kaydının ardından ya da okunan bir metin ya da diyalogun ardından yapılmaktadır. Bu alıştırmaların genel özelliği bireysel beceriyi ön plana çıkarmasıdır, çünkü sadece ilgili dilbilgisi konusunun pekiştirilmesine yönelik değil aynı zamanda genel dil hâkimiyeti anlamında da tüm bilgi ve becerilerin kullanılması gerekmektedir. Konuşma alıştırmalarına şu alıştırmalar örnek olarak verilebilir: (Maslıkovo vd., 2004, s. 40).

- İzlediğiniz film ya da videoda geçen olayları özetleyiniz. Karakterlerden bahsediniz.
- Dinlediğiniz metni ya da diyalogu kendi kelimelerinizle anlatınız. Benzer bir diyalogu arkadaşınızla birlikte kurgulayınız.
- Okuduğunuz metni özetleyiniz. Arkadaşınıza metinle ilgili sorular sorunuz.
- Turistik bir gezi ya da seyahate çıkmak isteyen arkadaşınıza tavsiyelerde bulununuz.
- Hikâyenin ya da metnin sonunu kendiniz belirleyerek anlatınız.
- Tablo ya da resim hakkında bilgi veriniz.
- Spor, sanat, siyaset, sinema, tiyatro, edebiyat gibi bir takım konularla ilgili arkadaşlarınızla tartışınız.

Oyun alıştırmaları*: Yabancı dil öğretiminde, dilbilgisi öğretimi gerçekleştirilirken kullanılan bir diğer alıştırtma tipi eğitsel oyunlardır. Önceki derslerde sistemli bir şekilde öğrenilen bilgiler geleneksel alıştırmalara ek olarak oyunlar aracılığıyla tekrar edilerek pekiştirilir (Demirel, 2016, s. 85). Özellikle dilbilgisi kurallarının öğrenilip pekiştirilmesinde çok faydalı olan dilbilgisel oyunlar aracılığıyla öğrenciler dinamik bir şekilde dilbilgisi kurallarını benimsemektedirler. Bir nesne, hareket ya da durum aracılığıyla üstü kapalı bir biçimde dilbilgisi öğretiminden bahseden Kostomarov ve Mitrofanova (1976) çeşitli dilbilgisi oyunları aracılığıyla dilbilgisi bilgilerinin beceriye dönüşmesine çok önemli katkılar yaptığından bahsetmektedirler (s. 60-63). Rusça gibi çok fazla çekim eki olan bir dilde, bu eklerin yazma ve konuşma becerilerinde doğru bir şekilde kullanılması için oyun alıştırmaları önemli bir görev üstlenmektedir. Oyunlar vasıtasıyla dilbilgisi kuralları çokça tekrar edilmektedir. Böylelikle aktif bir öğrenme sağlayan oyunlar tek tip, sıkıcı ve monoton dilbilgisi alıştırmalarının yerini alarak dinamik bir öğrenme ortamı sağlamaktadır. Sınıf içi rekabet ortamı sağlamaları yönüyle oyunlar, öğrencilerde motivasyonu ve konsantrasyonu artırmaktadır (Demirel, 2016, s. 85). Dolayısıyla dilbilgisi öğretiminde birçok olumlu etkiye sahip oyun formatındaki alıştırmalar dilbilgisi bilgilerinin beceriye dönüşmesine pozitif yönde katkı sağlamaktadır.

2. DİLBİLGİSİ KURALLARINI ÖĞRENMEYE VE PEKİŞTİRMEYE YÖNELİK DİLBİLGİSEL OYUN ÖRNEKLERİ

Bu bölümde toplam on adet dilbilgisel oyun yer almaktadır. Bazı oyunlarda görsel hafızayı da etkin bir biçimde kullanmak için resim ve tablolardan yararlanılmıştır. Seçilen oyunların birçoğu Rusçanın en temel konularından biri olan ismin halleri konusunun iyi öğrenilip pekiştirilmesine yöneliktir. Diğer taraftan bağlaçlar, sıfatlar, hareket fiilleri gibi konularla ilgili oyunlar da yer almaktadır. Örnek olarak verilen oyunlarda, dil öğrenen grubun dil seviyeleri dikkate alınarak çeşitli uyarlamalar yapılabilmektedir. Örneğin; B2 seviyesi için öngörülen “Papatya falı” oyunu ilgili seviye için basit olabilir, oyunun amacı, kapsamı ve uygulanması ilgili seviye için yeniden organize edilebilir. “Düzeltil bakalım” oyununda seçilecek metin, grubun seviyesine uygun olarak A1, A2, B1, B2 gibi farklı seviyelerde olabilir. Dili öğrenen grubun seviyesi A1 ise ona göre bir metin tercih edilmelidir. B2 seviyesinde bir öğrenci grubuyla dil öğretimi gerçekleştiriliyorsa biraz da kapsamı geniş ve zor bir metin tercih

---

* Genel anlamda oyun etkinliklerinin yabancı dil öğretiminde kullanılmasıyla ilgili olarak daha detaylı bilgi için Durmuş, Selçuk (2019). Yabancı dil olarak Rusça öğretiminde sözcük öğretimi ve sözcüksel oyunlar, *Uluslararası Dil Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), s. 91-112. makalesinin 101-105. sayfalarına bakınız.

edilebilir. Bu noktadan hareketle oyunlarda belirtilen seviye, süre, kişi sayısı, uygulanma biçimi ya da oyunlarda kullanılan ilgili örneklerde bir takım değişiklikler yapılabilir.

Oyun 1: “Düzeltil Bakalım”

Oyunun Seviyesi	A1-B2
Süre	8-10 dakika
Kişi Sayısı	Bireysel, ikili ya da grup olarak oynanabilir.
Ön Hazırlık	Rusça bir metnin, diyalogun ya da cümlelerin yazılı olduğu kâğıt sınıf mevcudu kadar çoğaltılarak sınıfa getirilmelidir.
Oyunun Amacı	Genel ya da özel dilbilgisi bilgisini test etmek, çekim eklerini pekiştirmek, dilbilgisi konularıyla ilgili dikkat becerisini ölçmek.
Oyunun Uygulanması	Rusça bir metnin yazılı olduğu kâğıt öğrencilere dağıtılır. Dilbilgisi hataları bulunan bu metinde belli bir süre içerisinde en fazla dilbilgisi hatasını bulan öğrenci ya da grup oyunu kazanır. Bu oyunda amaç sadece dilbilgisi hatalarını bulmak değil aynı zamanda dilbilgisi hatasının doğru biçimini de yazmaktır. Öğrenci bulduğu ve düzelttiği her hata için bir puan kazanır. Cevapların kontrolü öğrenciler tarafından yapılır. Her öğrenci arkadaşının kâğıdını kontrol edip puanlama yaparak sonucu belirler. Genel anlamda tüm dilbilgisi konularını kapsayacak bir metin, diyalog ya da cümleler seçilebileceği gibi sadece bir konuya yönelik olarak hazırlanmış olanları da tercih edilebilir. A1 ve A2 seviyeleri için belli bir konuya yönelik hazırlanmış metinlerin seçilmesi daha uygun olabilir, çünkü henüz dili öğrenme aşamasında olanlar için belli bir konuya odaklanmak daha kolay olabilir. Diğer taraftan artık dil ile ilgili belli bir birikime sahip olunan B1 ve B2 seviyeleri için tüm konuları kapsayan metinlerin seçilmesi daha uygun olabilir.

Oyun 2: “Hal Eklerini Bul Bakalım”

Oyunun Seviyesi	A1-B2
Süre	8-10 dakika
Kişi Sayısı	Bireysel, ikili ya da grup olarak oynanabilir.
Ön Hazırlık	Rusça bir metnin yazılı olduğu kâğıt sınıf mevcudu kadar çoğaltılarak sınıfa getirilmelidir.

Oyunun Amacı	Hal eklerini öğretmek ve pekiştirmek
Oyunun Uygulanması	Rusçadaki hal eklerini ezberlemek ve bu ekleri yazma ve konuşma becerilerinde doğru bir biçimde kullanmak pek kolay değildir. Bu oyun, bu zor konuyu kolaylaştırması yönüyle ön plana çıkmaktadır. İlgili metinde geçen ismin halleri konusuyla alakalı kelime ve kelime kalıplarının altları çizilerek hangi hal oldukları ve mastar biçimleri yazılır. Kelime ya da kelime kalıbının mastar biçiminin yazılmasına bir puan, hangi hal olduğunun yazılmasına ise bir puan verilmek suretiyle belli bir süre içerisinde en fazla puan alan öğrenci ya da grup oyunu kazanır. Öğretmenin tek başına tüm kâğıtları kontrol etmesi zaman alacağı için süre bittikten sonra kâğıtlar öğrenciler arasında değiştirilerek cevapların kontrolü sağlanır. Her öğrenci arkadaşının kâğıdını kontrol ederek öğretmene yardımcı olabilir, dolayısıyla bu aşamada da öğrenciler oyunun bir parçası olmaya devam ederler.

Oyun 3: “Papatya Falı” (Akişina, 2016, s. 19)

Oyunun Seviyesi	A2-B2
Süre	10-15 dakika
Kişi Sayısı	Bireysel ya da grup olarak oynanabilir.
Ön Hazırlık	Kelimelerin yazılı olduğu kâğıtlar hazırlanarak sınıfa getirilmelidir.
Oyunun Amacı	Hallerin kullanımı ve çekim eklerini pekiştirmek, cümle kurma becerisini geliştirmek
Oyunun Uygulanması	İsimler ve fiillerin yazılı olduğu kâğıtlar masanın üzerine ters bir şekilde bırakılır ve her öğrenci bir isim ve fiil seçer, seçtiği isim ve fiille ilgili cümle kurar. Hal eklerini ve fiil çekimlerini pekiştirmesi yönüyle güzel bir oyundur. Yapılan dilbilgisi hataları öğretmen tarafından hemen düzeltilebilir, böylelikle sırası gelen öğrenciler daha az hata yaparlar. Oyunda kullanılacak kelime örnekleri: брат, сестра, муж, жена, дедушка, бабушка, учитель, друг, подруга, девушка, парень, сын, дочь; смотреть (на кого?), идти/ехать (к кому?), любить (кого?), видеть (кого?), играть-гулять (с кем?), есть (у кого?), рассказывать (о ком?), нравится-понравится (кому?)

Oyun 4: “Kimde” (Baev, 1989, s. 31)

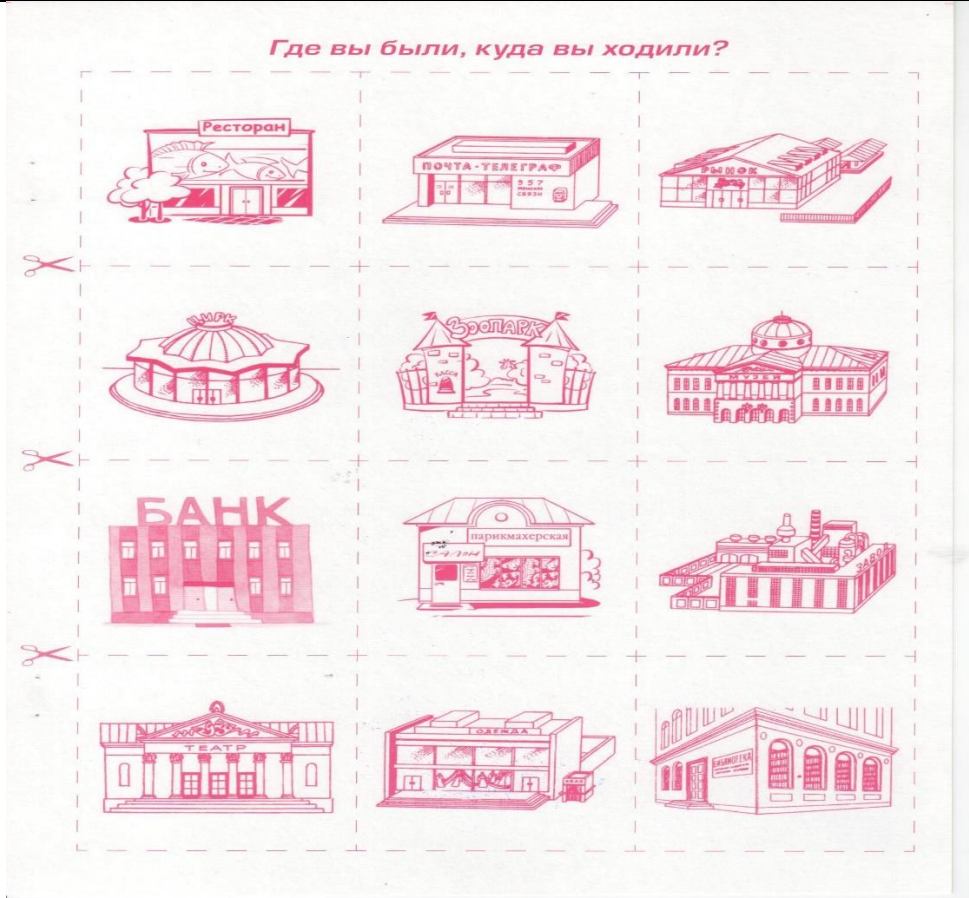
Oyunun Seviyesi	A1-B2
Süre	10-15 dakika
Kişi Sayısı	Bireysel olarak oynanabilir.
Ön Hazırlık	Kelimelerin yazılı olduğu kartlar hazırlanarak sınıfa getirilmelidir.
Oyunun Amacı	İyelik zamirlerinin kullanımının pekiştirilmesi, -in hali eklerinin kullanımı, aitlik ve yokluk bildirirken –in hali kullanımı.
Oyunun Uygulanması	<p>Oyunun uygulanması: Öğretmene ait çeşitli nesnelere yazılı olduğu kartlar kapalı bir biçimde öğrencilere dağıtılır. Öğrenciler birbirlerine kartlarını göstermeden açarlar. Öğretmen sırayla kartlarla ilgili sorular sorar: “Benim kalemim sende mi? Sizin kaleminiz ben de değil. Peki kalemim kimde? Kaleminiz bende.”</p> <p>Oyunda kullanılacak bazı kelimeler: ручка, часы, книга, книга, ключ, словарь, телефон, галстук, карандаш, билет, шапка, яблоко, письмо, зонт, свитер</p>

Oyun 5: “Eşyalarım Nasıl? Güzel Mi?” (Baev, 1989, s. 37-38)

Oyunun Seviyesi	A1-B2
Süre	15-20 dakika
Kişi Sayısı	Bireysel olarak oynanabilir.
Ön Hazırlık	Kelimelerin yazılı olduğu kartlar hazırlanarak sınıfa getirilmelidir.
Oyunun Amacı	İsim ve sıfatlarda cins ve sayı uyumunun pekiştirilmesi
Oyunun Uygulanması	<p>Farklı nesnelere yazılı olduğu kartlar öğrencilere eşit sayıda dağıtılır. Tahtaya ise kartlarda yazan nesnelere tanımlayan sıfatlar yazılır. Fakat sıfatların cins ve sayı ekleri yazılmaz. Öğretmen her öğrenciye elindeki kartlarla ilgili bir soru sorar ve öğrenciler de tahtadan uygun bir sıfat seçip onu çekimleyerek cevap verirler. Oyun bu şekilde devam eder. Eğer öğrenci sıfatı doğru çekimlese bir puan kazanır. En çok puan toplayan öğrenci oyunu kazanır.</p> <p>Oyunda kullanılacak bazı isimler ve sıfatlar: Блузка, шапка, машина, очки, пальто, ботинки, часы, телефон, волосы, глаза, портфель, галстук, костюм, бел-, чёрн-, жёлт-, зелён-, голуб-, нов-, красив-, длинн-, коротк-, чист-, больш-, светл-, тёмн-, маленьк-.</p>

Oyun 6: “Neredeydiniz Acaba? Nereye Gittiniz?” (Kaznışkina, 2017, s. 13)

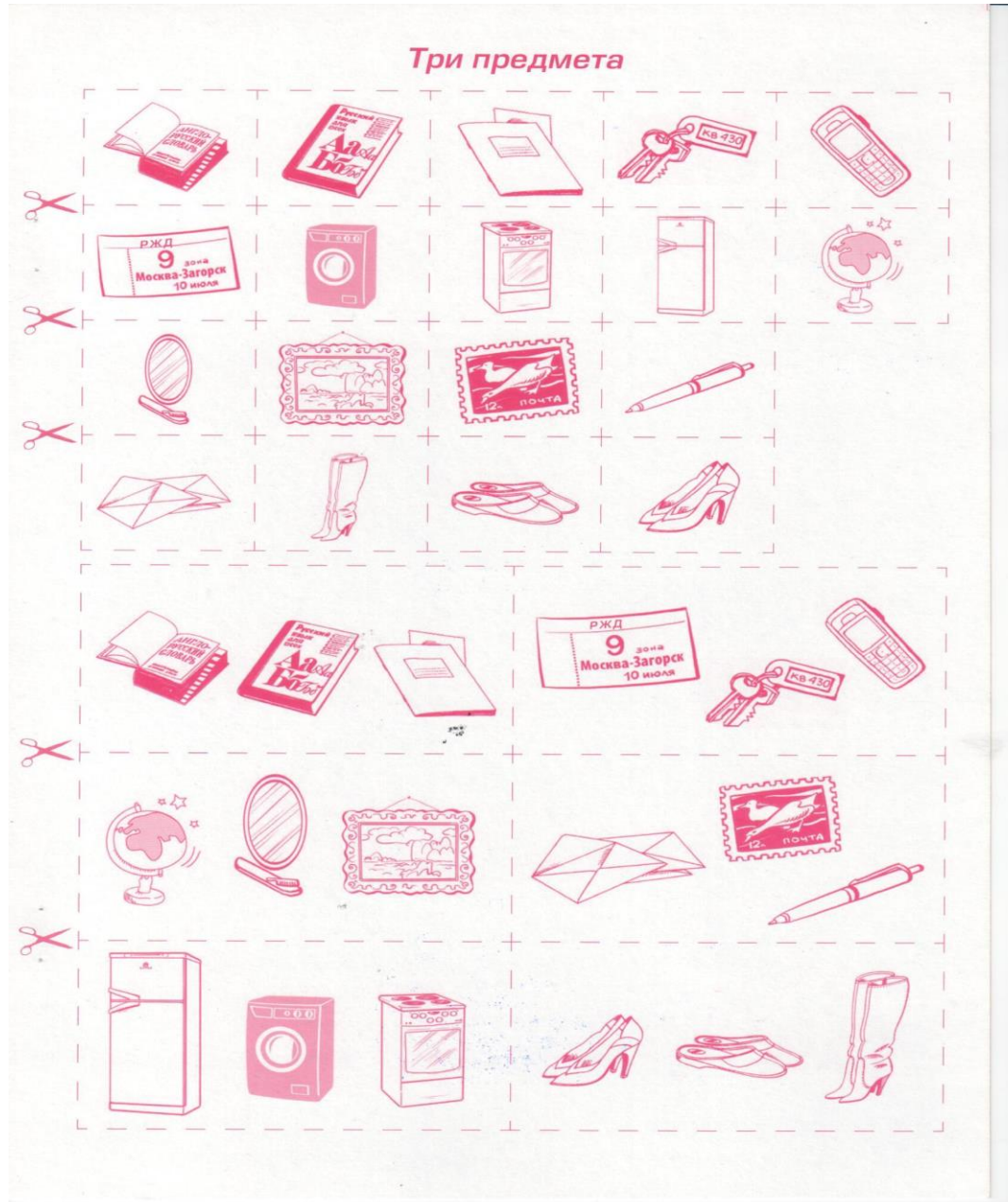
Oyunun Seviyesi	A1-B2
Süre	10-15 dakika
Kişi Sayısı	Bireysel olarak oynanabilir.
Ön Hazırlık	Kelimelerin yazılı olduğu kartlar hazırlanarak sınıfa getirilmelidir.
Oyunun Amacı	быть (bit) bulunmak fiiliyle birlikte ismin –de hali, ходить (hodit) ездить (ezdit) fiilleriyle birlikte ismin –i hali kullanımının pekiştirilmesi, nerede ve nereye soru zarflarının, в (v) ve на (na) edatlarının kullanımı.
Oyunun Uygulanması	On iki adet resmin bulunduğu kartlar kesilir ve ters bir şekilde masanın üzerine konur. Sırayla her öğrenci bir kart seçer ve ikinci öğrenci nereye gittiniz ve nerede bulundunuz şeklinde iki farklı soru sorar ve birinci öğrenci bu sorulara cevap verir. Oyun bu şekilde devam eder. Bu oyunda bir kazanan belirlemek gerekmez. Çekim hataları hemen düzeltilmek suretiyle sırası gelen öğrencilerin de aynı hataları yapmalarının önüne geçilmiş olur. Eğer oyun biraz daha zorlaştırılmak istenirse gittiği yerde ne yapıldığı, kiminle ve ne zaman gittiği gibi farklı sorular da yöneltiler.

Resim 1: “Neredeydiniz Acaba? Nereye Gittiniz?” Oyunu (Kaznışkina, 2015, s. 5)

Oyun 7: “Üç Nesne” (Kaznışkina, 2017, s. 14)

Oyunun Seviyesi	A1-B2
Süre	20-25 dakika
Kişi Sayısı	Bireysel, ikili ya da grup olarak oynanabilir. En fazla altı kişiyle oynanabilir.
Ön Hazırlık	Kelimelerin yazılı olduğu kartlar hazırlanarak sınıfa getirilmelidir.
Oyunun Amacı	İsmin -i, -e ve -in hali kullanımı, gerekli olmak kelimesinin isimlerle uyumunun pekiştirilmesi.
Oyunun Uygulanması	<p>Toplam 18 adet resmin bulunduğu küçük kartlar ve üçer adet resmin bulunduğu altı büyük kart kesilir. Altı öğrenciye büyük kartlardan birer adet verilir. Her öğrenciye elindeki büyük karttan farklı üçer tane küçük kart verilir. Birinci öğrenci elindeki büyük kartta yer alan nesnelere ilgili herhangi bir öğrenciye soru sorar. Örneğin Bana sözlük lazım. Sende sözlük var mı? Eğer öğrencinin elindeki büyük kartta sözlük varsa olumlu cevap verir ve soruyu soran kişi “bana sözlüğünü verir misin?” diye yeni bir soru sorar ve sözlüğü alır. Eğer soru sorulan öğrenci, elinde sözlük yoksa olumsuz cevap verir ve soruyu soran öğrenci de başka bir öğrenciye aynı soruları sorar. Cevap yine olumsuz ise “kimde sözlük var?” diye sorar ve elindeki büyük kartlarda sözlük resmi olan öğrenci olumlu cevap verir. Tüm resimler bitene kadar oyun bu şekilde devam eder. İlgili nesneyi bulmak için sadece iki öğrenci seçme hakkı vardır. Büyük karttaki üç resmi ilk bitiren öğrenci oyunu kazanır.</p> <p>Oyunda kullanılacak kelimeler: словарь, учебник, тетрадь, ключи, билет, мобильный телефон, стиральная машина, плита, холодильник, зеркало, картина, глобус, марка, ручка, конверт, сапоги, тапочки, туфли.</p>

Resim 2: “Üç nesne” oyunu (Kaznışkina, 2015, s. 6)

Oyun 8: “Ah Padejler! Ah Padejler!”

Oyunun Seviyesi	A1-B2
Süre	15-20 dakika
Kişi Sayısı	Bireysel olarak oynanabilir.
Ön Hazırlık	Oyunda kullanılacak kartlar hazırlanıp sınıfa getirilmelidir.
Oyunun Amacı	İsmin hallerinin kullanılmasının pekiştirilmesi, cümle kurma becerisinin geliştirilmesi.

<p>Оyunun Uygulanması</p>	<p>Çeşitli nesnelerin yer aldığı büyük kartlarda cümlelerin başlangıç kısımları verilmiştir. Cümlelerin altında ise bu cümlelerde kullanılması gereken nesnelerin resimleri yer almaktadır. Her öğrenciye bir adet büyük kart verilir ve resimler kesilerek rastgele öğrencilere dağıtılır. Öğrenci resimdeki nesneye ait kelimeyi cümlelere göre uygun hal ekleri getirerek çekimler ve cümle kurar. Her doğru çekim için bir puan verilir. En fazla puan alan oyuncu oyunu kazanır. Oyun biraz zorlaştırılmak istenirse resimdeki nesnenin önüne bir sıfat ya da iyelik/işaret zamiri eklenerek çekimlenmesi istenebilir.</p>
--------------------------------------	---

ОДЕЖДА (1)
9

У вас есть ... ? Он (она) обычно ходит в ... Где можно померить ... ?
 Мне нужны (нужна, нужно) ... на размер меньше (больше).
 Я возьму эти (эту, этот, это, эти) ... Я хочу надеть (я надену) ...
 У меня нет ... У вас есть ... другого (синего, голубого, красного, желтого, розового) цвета?

ОДЕЖДА (2)
10

Я часто (редко, иногда, никогда не) ношу ... Где можно померить ... ?
 Я хочу надеть (я надену) ... У вас есть ... другого (синего, красного, желтого, серого, розового) цвета?
 Я часто (редко, иногда, никогда не) хожу в ...
 Мне нужны (нужна, нужно) ... на размер меньше (больше).

Resim 3: “Ah Padejler! Ah Padejler!” Oyunu (Klementyeva-Çubarova, 2014, s. 9)

Oyun 9: “Hareket Fiilleri”

Oyunun Seviyesi	A2-B2
Süre	15-20 dakika
Kişi Sayısı	Bireysel, ikili ya da grup olarak oynanabilir.
Ön Hazırlık	Oyunda kullanılacak kartlar hazırlanıp sınıfa getirilmelidir.
Oyunun Amacı	Hareket fiillerinin ön ekli ve ön eksiz kullanımlarının pekiştirilmesi
Oyunun Uygulanması	Oyunda cümlelerin yazılı olduğu ve hareket fiillerinin yazılı olduğu olmak üzere iki farklı kart vardır. Cümlelerde kullanılması gereken hareket fiilinin yeri boş bırakılmıştır. Her öğrenciye cümlelerin yazılı olduğu kartlardan eşit miktarda dağıtılır. Hareket fiillerinin yazılı olduğu kartlar tüm öğrencilerin görebilmesi için açık bir şekilde masanın üzerine bırakılır. Birinci öğrenci cümleyi okur ve diğer öğrencilerden en hızlı doğru cevabı veren öğrenci bir puan kazanır. Bir öğrencinin aynı cümle için sadece iki kere cevap verme hakkı vardır. Tüm cümleler bitene kadar oyun bu şekilde devam eder. En fazla puan toplayan öğrenci oyunu kazanır. Eğer oyun biraz zorlaştırılmak istenirse hareket fiillerinin sadece mastar biçimleri verilebilir, bu durumda fiili öğrenci kendisi çekimleyecektir. Oyun böyle oynandığı takdirde bir puan doğru fiil seçimi için bir puan da fiili doğru çekimlemek için verilebilir.

Tablo 1: “Hareket Fiilleri” Oyunu (Çubarova, 2009, s. 1)

..... ко мне в гости сегодня вечером.	Приходи	- Где Иван Петрович? - Он уже .....
ушёл	Я услышал, как кто-то ..... в комнату.	вошёл
Он попрощался и ..... из комнаты.	вышёл	Лариса ..... к окну и посмотрела на соседний дом.
подошла	Давайте ..... в сторону, мы мешаем.	отойдём
..... улицу на зелёный свет.	Переходите	Мы недавно ..... на новую квартиру.
переехали	По дороге домой я всегда ..... в магазин за продуктами.	захожу

Oyun 10: “Cümleleri Birleştir”

Oyunun Seviyesi	A2-B2
Süre	20 dakika
Kişi Sayısı	Bireysel olarak oynanabilir.
Ön Hazırlık	Cümlelerin yazıldığı kartlar önceden hazırlanarak sınıfa getirilmelidir.
Oyunun Amacı	Bağlaçların kullanımlarını ve cümle kurma becerisini geliştirmek.
Oyunun Uygulanması	10 dakika içerisinde cümlelerin ve bağlaçların yazılı olduğu kartları doğru bir biçimde eşleştiren öğrenci 1 puan kazanır. Oyun biraz zorlaştırılmak istenirse cümlelerin sözlü ya da yazılı çevirisi de istenebilir.

Tablo 2: “Cümleleri Birleştir” Oyunu

Мы не пойдём в кино.	В воскресенье будет хорошая погода.	Поэтому
Мы хорошо сдали экзамен.	Если	Мы уже смотрели этот фильм.
Как вас зовут	Преподаватель хочет.	Чтобы
Мы долго думали.	На улице было холодно.	Ты попросил меня.
Я помог тебе.	Скажите, пожалуйста,	У нас не было денег.
Как	Мы не знаем,	Вы сказали.
Но	Находится остановка автобуса.	Начинается урок.
Мы прочитали эту книгу.	Мы пошли гулять.	О том, что
Потому что	Мы поедem на дачу.	Мы много занимались.
Мы хотели купить эту книгу.	Когда	Где
Хотя	Я не помню.	Если

SONUÇ

Yabancı dil öğretiminde dilbilgisi öğretimi gerçekleştirirken dil öğrenen bireylerin öğrenme alışkanlıkları, ihtiyaçları ve beklentileri göz önünde bulundurularak birden fazla yöntem bir arada kullanılabilir. Öğrenilen dilbilgisi konularının dinleme, yazma, okuma ve konuşma gibi dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde etkili bir biçimde kullanılabilmesi için tekrara dayalı çok çeşitli alıştırmalar kullanılması önem arz etmektedir. Geleneksel dilbilgisi alıştırmalarıyla birlikte sınıf içi etkinlik olarak dilbilgisel oyunlar kullanılması öğrenilen dilbilgisi konularının pekiştirilerek kalıcı bir öğrenme sağlanmasına olumlu katkılar sunmaktadır. Çok yönlü bir alıştırma olması yönüyle dilbilgisel oyunlar geleneksel tekdüze dilbilgisi alıştırmalarından farklı olarak eğlenceli ve dinamik bir sınıf ortamının sağlanmasıyla öğrenmeyi çeşitlendirmektedir. Dil öğrenen bireyler oyun oynamanın vermiş olduğu rahatlama ile hata yapmaktan korkmanın vermiş olduğu endişe ve kaygı ortamından uzak bir şekilde dilbilgisel oyunlar aracılığıyla öğrenilen dilbilgisi kurallarını etkin bir şekilde kullanabilmektedir.

KAYNAKÇA

Akişina, Alla (2016). *Russkiy yazık v igrakh: Uçebnoe posobie metodiçeskoe opisaniye*, 3-e izd., Moskva: Russkiy Yazık, Kursı.

Akişina, Alla-Kagan, Olga (2016). *Uçimsa uçit*, 9-e izd., Moskva: Russkiy Yazık, Kursı.

Baev, Pyotr (1989). *İgraem na urokah russkogo yazıka*, Moskva: Russkiy yazık.

Başkan, Özcan (2006). *Yabancı Dil Öğretimi-İlkeler ve Çözümler*, İstanbul: Multilingual.

Çubarova, Olga (2009). *Glagoli dvijeniya: Posobie-igra po russkomu yazıku*, Moskva: Russkiy Yazık, Kursı.

Dalkılıç, Leyla Çiğdem (2018). *Rus Dilinin Grameri-Biçimbilgisi*, Ankara: Gece Kitaplığı.

Demirel, Özcan (2016). *Yabancı Dil Öğretimi*, 9. bs., Ankara: Pegem Akademi.

Demircan, Ömer (2013). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*, 5. bs., İstanbul: Der Yayınları.

Dilber, Eyüp (2015). *Dilbilgisi Öğretimi* içinde bölüm: Dil Öğretimi (s. 371-389). Nilüfer Bekleyen (Ed.). Ankara: Pegem Akademi.

Durmuş, Selçuk (2019). Yabancı dil olarak Rusça öğretiminde sözcük öğretimi ve sözcüksel oyunlar, *Uluslararası Dil Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), s. 91-112.

İosifovna, İrina (2014). Podhodi k obuçeniya grammatike inostrannogo yazıka, *Nauçnyy vestnik YUİM, Tribuna pedagoga*, nomer: 4, s. 84-87.

Kaznışkina, İrina (2015). *Kommunikativnie igri na urokah russkogo yazık kak inostrannogo: Uçebnoe posobie (Razdatoçnyy material)*, Moskva: Russkiy Yazık, Kursı.

Kaznişkina, İrina (2017). *Kommunikativnie igrı na urokah russkogo yazık kak inostrannogo: Uçebnoe posobie (Metodiçeskoe opisanie)*, Moskva: Russkiy Yazık, Kursı.

Klementyeva, Tatyana-Çubarova Olga (2014). *Loto. Raznotsvetnie padeji: posobie-igra po russkomu yazıku*, 3-oe izd., Moskva: Russkiy Yazık, Kursı.

Kostomarov, Vitaliy-Mitrofanova, Olga (1976). *Metodiçeskoe rukovodstvo dlya prepodavateley russkovo yazıka inostrantsam*, Moskva: Russkiy yazık.

Kryuçkova, Ludmila-Moşçinskaya, Natalya (2009). *Praktiçeskaya metodika obuçeniya russkomu yazıku kak inostrannomu*, 2-oe izd., Moskva: Flinta.

Lebedinski, Sergey-Gerbik, Ludmila (2011). *Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo*, Minsk: BGU.

Milli Eğitim Bakanlığı, (2009). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni-öğrenme-öğretme-değerlendirme*, Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Maslıkovo, Yevgeni vd. (2004). *Nastolnaya kniga prepodavatelya inostrannogo yazıka*, 9-oe izdanie, Minsk: Vişeyşaya şkola.

Novikova, Olga-Sçyova, Lubov (2012). *Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo*, Voronej: Voronejskiy GASU.

Şçerba, Lev (2004). *Yazıkovaya sistema i reçevaya deyatelnost*, 2-oe izdanie, Moskva: Editorial URSS.

Şçukin, Anatoli (2003). *Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo*, Moskva, Vişşaya Şkola.

Widodo, H., P. (2006). Approaches and procedures for teaching grammer, *English Teaching: Practice and Critique*, 5 (1), 122-141.

EXPANDED SUMMARY

Grammar Teaching and Grammar Games in Teaching Russian as a Foreign Language

Grammar teaching, which has an important place in foreign language teaching, plays an active role in the development of four basic language skills such as speaking, writing, listening and reading. Grammar plays a decisive role in foreign language teaching as it helps to understand and analyse some of the difficult and complex structures of the language and the logic of the language. Effective grammar teaching can be achieved by working in coordination with syntax, morphology and vocabulary at the point of making the meaning of grammar rules as a whole. Grammar teaching is carried out over three basic skills: linguistic, verbal and communicative. Linguistic competence includes understanding, analysing and knowing the relevant grammar topic, verbal competence includes perceiving and using examples of speech within the framework of grammar forms. The communicative competence includes different skills such as creating written and oral texts using the given grammar subject, understanding and adopting them and using them in communication.

In teaching of Russian as a foreign language, grammar subjects are generally given homogeneously within the education program. Topics such as nouns, pronouns, adverbs, adjectives and verbs are given in a limited intensity in accordance with the relevant language level. The purpose of choosing such a method is to gain the ability to communicate within certain patterns as soon as possible. In grammar teaching, it is important to gain two types of grammar skills: productive and receptive skills. Productive grammar skill refers to choosing and using correct grammar knowledge in terms of syntax and morphology. Receptive grammar skill is evaluated as recognizing and understanding these structures. Grammar is divided into active grammar and passive grammar. Passive grammar occurs in the processing of the information heard or read in the relevant language in reading and listening skills. Active grammar, on the other hand, emerges in determining how forms should be used in speaking and writing skills. On the other hand, while some grammar information is actively taught during language teaching, some grammar information is taught passively. Grammar topics, which are taught passively, are taught more extensively actively in the future.

Using different methods and techniques while teaching grammar in foreign language teaching enriches the learning-teaching process. The curriculum can be diversified by using different methods such as visuality, context, speaking examples, and vocabulary teaching. These techniques should be used within the framework of a certain method in order to achieve the goals determined in grammar teaching. From this aspect, grammar teaching is done using two

methods, inductive and deductive. Induction, which is a teaching model from specific to general, is actually a way of information processing. Grammar is taught with examples of words or sentences patterns in the induction method. In the deductive method, which is a general to specific teaching model, first the rules of the relevant grammar subject are given, then grammar exercises are made to ensure that the given rules are learned and reinforced.

In the books prepared according to different language levels for Russian teaching, grammar subjects are presented in a certain system according to the relevant language level. In this way, student learns all the grammar subjects that he needs to learn in accordance with his level by developing listening, reading, writing and speaking skills.

Following the explanation of grammar subjects, rules and areas of use, developing both speaking and writing skills by applying appropriate exercises is considered as the last stage of grammar teaching. The correct use of the theoretically learned grammar rules in the application phase is provided by grammar exercises based on repetition. Grammar exercises are divided into preparation and speaking exercises. In the preparation exercises, it is aimed to understand the relevant grammar subject and rules, as well as to learn these rules by memorization. Preparation exercises are divided into three as imitation, modification and transformation exercises. In speaking exercises, the main purpose is to use the learned grammar subject while communicating.

Another exercise type used in foreign language teaching while teaching grammar is educational games. The information learned systematically in the previous lessons is reinforced by being repeated through games in addition to traditional exercises. Students dynamically adopt grammar rules through grammar games, which are particularly useful in learning and reinforcing grammar rules. Grammar games make important contributions to the transformation of grammar knowledge into skills. In a language with a lot of inflectional suffixes, such as Russian, grammar games play an important role in the correct use of these suffixes in writing and speaking skills. Grammar rules are repeated a lot through games. Thus, games that provide active learning provide a dynamic learning environment by replacing monotonous, boring and monotonous grammar exercises. As they provide a competitive environment in the classroom, games increase students' motivation and concentration.